

Załącznik
do uchwały nr 3/2012
RN PFRON
z dnia 28.03.2012 r.

Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych

Pilotażowy program „Aktywny samorząd”

Warszawa 2012

Zgodnie z założeniami Europejskiego Modelu Społecznego Unii Europejskiej i Rady Europy niezwykle ważną rolę w obszarze ochrony osób niepełnosprawnych przed wykluczeniem społecznym odgrywają władze regionalne i lokalne. Odpowiednio zaprojektowana i wdrożona polityka społeczna państwa stanowi inwestycję, która przynosi korzyści wszystkim obywatelom i całemu społeczeństwu. Działania zmierzające do integracji społecznej osób niepełnosprawnych zwiększają potencjał rozwoju, a także sprzyjają zwiększaniu aktywności społecznej we wszystkich obszarach, m.in. na rynku pracy. Istotnym założeniem polityki społecznej jest dążenie do kompleksowego działania, którego podstawowym celem powinno być przygotowanie osób zagrożonych wykluczeniem do aktywnego życia w społeczeństwie.

Prowadzone badania społeczne, w tym *Ogólnopolskie badanie sytuacji, potrzeb i możliwości osób niepełnosprawnych* zrealizowane w latach 2008 - 2010 przez PFRON oraz Szkołę Wyższą Psychologii Społecznej, wyraźnie potwierdzają, że jakość życia osób niepełnosprawnych w zasadniczym stopniu związana jest z jakością funkcjonowania społeczności lokalnych, w tym władzy i administracji szczebla powiatowo – gminnego. Poprawa efektywności pomocy kierowanej do osób niepełnosprawnych wymaga zwiększenia odpowiedzialności samorządu za stwarzanie dogodnych warunków rehabilitacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych wchodzących w skład społeczności lokalnej. Jak wynika z prowadzonych badań, władza i administracja lokalna powinna radykalnie rozwinąć swoje rozumienie problemów dotyczących niepełnosprawności. Z drugiej strony musi otrzymać dobre prawne oprzyrządowanie oraz silniejsze niż dotąd wsparcie finansowe dla działań prowadzonych wobec osób niepełnosprawnych.

W dniu 1 lutego 2011 roku Pełnomocnik Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych oraz Prezes Zarządu Związków Powiatów Polskich podpisali Porozumienie dotyczące współpracy w zakresie wspólnych działań samorządów powiatowych na rzecz realizacji karty praw osób niepełnosprawnych i ich integracji społecznej. Współpraca między stronami Porozumienia ma na celu wzmocnienie i usprawnienie współpracy z samorządami powiatowymi oraz wsparcie samorządów w podejmowanych przez nie działaniach na rzecz integracji osób niepełnosprawnych w społeczności lokalnej, w jak najszerszym zakresie.

Program „Aktywny samorząd” jest ważnym krokiem w kierunku wydajniejszego modelu polityki społecznej wobec osób niepełnosprawnych. Działania przewidziane w programie uzupełnią plany ujęte w powiatowych strategiach rozwiązywania problemów społecznych i programach działań na rzecz osób niepełnosprawnych. Umożliwią samorządom aktywniejsze włączenie się w działania na rzecz inkluzji społecznej osób niepełnosprawnych.

Formy wsparcia przewidziane i opisane dalej w programie adresowane są do uprawnionych osób fizycznych. Dotyczą likwidacji barier

ograniczających społeczne i zawodowe funkcjonowanie osób niepełnosprawnych. Program obejmuje następujące obszary wsparcia:

- 1) obszar A – pomoc w zakupie i montażu oprzyrządowania do posiadanego samochodu,
- 2) obszar B1 – pomoc w zakupie specjalistycznego sprzętu komputerowego wraz z oprogramowaniem,
- 3) obszar B2 – pomoc w zakupie urządzeń lektorskich,
- 4) obszar B3 – pomoc w zakupie urządzeń brajlowskich,
- 5) obszar B4 – dofinansowanie szkoleń w zakresie obsługi nabytego w ramach programu sprzętu komputerowego i oprogramowania lub urządzeń lektorskich albo brajlowskich,
- 6) obszar C – pomoc w zakupie wózka inwalidzkiego o napędzie elektrycznym,
- 7) obszar D – pomoc w utrzymaniu sprawności technicznej posiadanego wózka inwalidzkiego o napędzie elektrycznym,
- 8) obszar E – pomoc w uzyskaniu prawa jazdy kategorii B,
- 9) obszar F – pomoc w utrzymaniu aktywności zawodowej poprzez zapewnienie opieki dla osoby zależnej.

I. Nazwa programu

Pilotażowy program „Aktywny samorząd”.

II. Definicje pojęć:

Ilekcroć w niniejszym dokumencie mowa jest o:

- 1) **adresacie programu** – należy przez to rozumieć osobę niepełnosprawną, która jest uprawniona do ubiegania się o dofinansowanie,
- 2) **beneficjencie pomocy** – należy przez to rozumieć adresata programu, który uzyskał dofinansowanie;
- 3) **dofinansowaniu** – należy przez to rozumieć pomoc finansową ze środków PFRON udzieloną przez realizatora programu;
- 4) **ewaluacji programu** – należy przez to rozumieć ocenę jakości, skuteczności i efektywności programu;
- 5) **monitorowaniu** – należy przez to rozumieć proces systematycznego zbierania i analizowania ilościowych i jakościowych informacji na temat programu w aspekcie finansowym i rzeczowym;
- 6) **osobie niepełnosprawnej** – należy przez to rozumieć osobę, o której mowa w art. 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 roku o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2011 r. Nr 127, poz. 721, z późn. zm.);
- 7) **PFRON** – należy przez to rozumieć Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych;

- 8) **programie** (bez bliższego określenia) – należy przez to rozumieć pilotażowy program „Aktywny samorząd”;
- 9) **udziale własnym** – należy przez to rozumieć wkład finansowy, jaki wnioskodawca zobowiązany jest zaangażować w związku z dofinansowaniem;
- 10) **osobach w wieku aktywności zawodowej** – należy przez to rozumieć pełnoletnie osoby w wieku, w przypadku:
  - a) kobiety – do 60 roku życia,
  - b) mężczyźni – do 65 roku życia;
- 11) **wnioskodawcy** – należy przez to rozumieć wnioskującego o dofinansowanie z tym, że:
  - a) w przypadku niepełnoletnich adresatów programu (dzieci i młodzież do lat 18), wnioskodawcą jest jeden z rodziców sprawujący opiekę nad osobą niepełnosprawną lub opiekun prawny,
  - b) w przypadku pełnoletnich osób nie posiadających pełnej zdolności do czynności prawnych, wnioskodawcą jest opiekun prawny;
- 12) **wniosku** – należy przez to rozumieć pisemny wniosek wnioskodawcy o przyznanie dofinansowania;
- 13) **wymagalnych zobowiązaniach** – należy przez to rozumieć zobowiązania, których termin zapłaty upłynął.

III. Podstawa prawna programu

Podstawą prawną uruchomienia i realizacji programu jest art. 47 ust. 1 pkt 4 lit. a ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2011 r. Nr 127, poz. 721, z późn. zm.).

IV. Cele programu

1. Celem głównym programu jest wyeliminowanie lub zmniejszenie barier ograniczających uczestnictwo beneficjentów pomocy w życiu społecznym, zawodowym i w dostępie do edukacji.
2. Cele szczegółowe programu:
  - 1) likwidacja lub ograniczenie bariery transportowej (obszary: A i E),
  - 2) przygotowanie beneficjentów pomocy z zaburzeniami ruchu i percepcji wzrokowej do pełnienia różnych ról społecznych poprzez umożliwienie im włączenia się do tworzącego się społeczeństwa informacyjnego (obszary: B1-B4),
  - 3) likwidacja lub ograniczenie bariery w poruszaniu się, umożliwiające uczestnictwo beneficjentów pomocy w aktywności społecznej albo wzrost lub utrzymanie istniejącej aktywności (obszary: C i D),
  - 4) umożliwianie beneficjentom pomocy pełnienia różnych ról społecznych poprzez zastosowanie elementów wspierających ich zatrudnienie (obszar F).

3. Do oceny skuteczności działania programu przyjmuje się następujące wskaźniki (wynik na podstawie badania ankietowego, przeprowadzonego nie wcześniej niż w drugiej połowie roku następującego po roku udzielenia dofinansowania):
  - 1) rezultatu - liczba osób, dla których w wyniku uczestnictwa w programie zlikwidowane lub zmniejszone zostały bariery uniemożliwiające uczestnictwo w życiu społecznym, zawodowym i w dostępie do edukacji,
  - 2) wpływu – liczba osób niepełnosprawnych, których aktywność społeczna lub zawodowa wzrosła w wyniku uczestnictwa w programie.
4. Ewaluację programu można przeprowadzić na reprezentatywnej próbie losowej przy użyciu uznanych w nauce metod ewaluacji, także odrębnie dla każdego obszaru.

V. Adresat programu

1. Adresatem programu jest osoba niepełnosprawna, która w przypadku:
  - 1) obszaru A – jest w wieku aktywności zawodowej lub jest dzieckiem i posiada:
    - a) znaczny lub umiarkowany stopień niepełnosprawności, a w przypadku osób do 16 roku życia – orzeczenie o niepełnosprawności,
    - b) dysfunkcję narządu ruchu,
  - 2) obszaru B1 – jest w wieku aktywności zawodowej lub jest dzieckiem i posiada:
    - a) znaczny stopień niepełnosprawności, a w przypadku osób do 16 roku życia – orzeczenie o niepełnosprawności,
    - b) dysfunkcję obu kończyn górnych lub narządu wzorku,
  - 3) obszaru B2 i B3 - jest w wieku aktywności zawodowej lub jest dzieckiem i posiada:
    - a) znaczny stopień niepełnosprawności, a w przypadku osób do 16 roku życia – orzeczenie o niepełnosprawności,
    - b) dysfunkcję narządu wzroku,
  - 4) obszaru B4 - jest w wieku aktywności zawodowej lub jest dzieckiem i posiada znaczny stopień niepełnosprawności, a w przypadku osób do 16 roku życia – orzeczenie o niepełnosprawności oraz która jest lub w danym roku będzie beneficjentem pomocy w ramach obszaru: B1, B2 lub B3,
  - 5) obszaru C:
    - a) posiada znaczny stopień niepełnosprawności, a w przypadku osób do 16 roku życia – orzeczenie o niepełnosprawności,
    - b) nie może poruszać się samodzielnie za pomocą wózka inwalidzkiego o napędzie ręcznym,
z zastrzeżeniem ust. 2,

- 6) obszaru D – posiada znaczny stopień niepełnosprawności, a w przypadku osób do 16 roku życia – orzeczenie o niepełnosprawności oraz jest użytkownikiem wózka inwalidzkiego o napędzie elektrycznym,
  - 7) obszaru E – jest pełnoletnia, w wieku aktywności zawodowej i posiada znaczny lub umiarkowany stopień niepełnosprawności wydany z powodu dysfunkcji narządu ruchu oraz brak jest przeciwwskazań zdrowotnych do kierowania pojazdami,
  - 8) obszaru F – jest w wieku aktywności zawodowej, posiada znaczny lub umiarkowany stopień niepełnosprawności, jest aktywna zawodowo i ma pod swoją opieką dziecko.
2. Kobiety powyżej 60 roku życia oraz mężczyźni powyżej 65 roku życia mogą uczestniczyć w obszarze C programu, o ile są zatrudnieni.
  3. Rodzaj niepełnosprawności uprawniający do uczestnictwa w programie osoby niepełnosprawnej, której dotyczy wnioski, musi być potwierdzony:
    - 1) w orzeczeniu o niepełnosprawności lub o stopniu niepełnosprawności tej osoby albo w orzeczeniu równoważnym,
oraz gdy PFRON określa dodatkowe wymagania w zakresie rodzaju niepełnosprawności:
    - 2) w zaświadczeniu lekarskim, wydanym przez lekarza specjalistę o specjalizacji związanej z rodzajem niepełnosprawności adresata programu.
  4. Adresat programu może ubiegać się o dofinansowanie w ramach obszarów: A–D stosownie do potrzeb wynikających z rodzaju i zakresu niepełnosprawności.
  5. W programie nie mogą uczestniczyć wnioskodawcy:
    - 1) którzy posiadają wymagalne zobowiązania wobec PFRON lub wobec realizatora programu,
    - 2) ubiegający się o dofinansowanie w obszarze C, którzy w ciągu dwóch lat przed złożeniem wniosku uzyskali pomoc ze środków PFRON na cele przewidziane w ramach obszaru D,
    - 3) ubiegający się o dofinansowanie w obszarach: A – E którzy w ciągu trzech lat przed złożeniem wniosku uzyskali odpowiednio na te cele pomoc ze środków PFRON,
    - 4) ubiegający się o dofinansowanie w obszarze D, jeśli nie upłynęła gwarancja udzielona na użytkowany wózek inwalidzki o napędzie elektrycznym lub jego elementy, o dofinansowanie których wnioskodawca ubiega się w ramach wniosku.

VI. Formy i zakres pomocy udzielanej w ramach programu

1. W ramach programu udzielane jest dofinansowanie kosztów:
  - 1) zakupu i montażu oprzyrządowania do posiadanego samochodu (obszar A),

- 2) zakupu specjalistycznego sprzętu komputerowego wraz z oprogramowaniem (obszar B1),
  - 3) zakupu urządzeń lektorskich (obszar B2),
  - 4) zakupu urządzeń brajlowskich (obszar B3),
  - 5) szkolenia w zakresie obsługi nabytego w ramach programu sprzętu komputerowego i oprogramowania oraz urządzeń lektorskich i brajlowskich (obszar B4),
  - 6) zakupu wózka inwalidzkiego o napędzie elektrycznym (obszar C),
  - 7) zakupu dodatkowego wyposażenia, części zamiennych i akumulatorów do posiadanego wózka inwalidzkiego o napędzie elektrycznym i/lub jego niezbędnych napraw, remontów, przeglądów technicznych, konserwacji i renowacji (obszar D), z uwzględnieniem możliwości refundacji kosztów poniesionych w okresie do 6-ciu miesięcy przed złożeniem wniosku,
  - 8) uzyskania prawa jazdy (obszar E), w szczególności:
    - a) kursu i egzaminów na prawo jazdy kategorii B, oraz w przypadku kursu poza miejscowością zamieszkania wnioskodawcy:
    - b) kosztów związanych z:
      - zakwaterowaniem i wyżywieniem w okresie trwania kursu,
      - dojazdem, obejmujących koszty przyjazdu na kurs i powrotu z kursu,
  - 9) opłaty za pobyt dziecka osoby niepełnosprawnej w żłobku lub przedszkolu (obszar F), z uwzględnieniem możliwości refundacji kosztów poniesionych od dnia złożenia wniosku.
2. Do końca grudnia roku poprzedzającego każdy rok realizacji programu, Zarząd PFRON przygotowuje i zatwierdza dokument wyznaczający kierunki działań programu oraz warunki brzegowe obowiązujące realizatorów programu w danym roku. Dokument dotyczący kierunków działań programu oraz warunków brzegowych obowiązujących w 2012 roku, Zarząd PFRON przygotowuje i zatwierdzi do dnia 31 maja 2012 roku. Kierunki działań programu oraz warunki brzegowe obowiązujące realizatorów programu w danym roku mogą być modyfikowane przez Zarząd PFRON.
3. Dokument, o którym mowa w ust. 2 zawiera:
- 1) wskazanie obszarów programu, które będą realizowane w danym roku,
  - 2) wysokość maksymalnej kwoty dofinansowania,
  - 3) wysokość minimalnego udziału własnego,
  - 4) sposób zabezpieczenia udzielonego dofinansowania,
  - 5) zakres pojęć dotyczących przedmiotu dofinansowania i kryteriów uczestnictwa osób niepełnosprawnych w programie.
4. Dokument, o którym mowa w ust. 2 może także zawierać:

- 1) dodatkowe wymagania w zakresie weryfikacji formalnej i merytorycznej wniosków,
  - 2) preferencje przysługujące Wnioskodawcom w trakcie rozpatrywania wniosków.
5. W przypadku wniosku, który w trakcie jego oceny nasuwa wątpliwości co do możliwości pozytywnej weryfikacji pod względem kryterium dotyczącego rodzaju niepełnosprawności adresata programu lub co do celowości wnioskowanego dofinansowania, do podjęcia pozytywnej decyzji wymagana jest pozytywna opinia wydana przez eksperta – lekarza specjalisty o specjalizacji związanej z rodzajem niepełnosprawności adresata programu.

VII. Warunki uczestnictwa realizatora w programie

1. Realizatorem programu jest samorząd powiatowy, który przyjmie zaproszenie PFRON do realizacji programu, z uwzględnieniem ust. 2.
2. Samorząd powiatowy, który wyraża chęć przystąpienia do realizacji programu składa w tym zakresie oświadczenie oraz zawiera z PFRON:
  - 1) porozumienie - w celu skoordynowania działań realizowanych w ramach programu,
  - 2) corocznie umowę w sprawie realizacji programu, która określa obowiązki oraz uprawnienia stron i stanowi zobowiązanie do ich przestrzegania.

VIII. Zasięg i okres realizacji programu

1. Program realizowany jest od dnia jego zatwierdzenia przez Radę Nadzorczą PFRON, na terenie działania samorządów powiatowych.
2. Termin zakończenia realizacji programu określi Rada Nadzorcza PFRON.

IX. Tryb postępowania

1. Dofinansowanie następuje na wniosek zawierający uzasadnienie wskazujące na związek udzielenia dofinansowania z możliwością realizacji celów programu. Wniosek należy złożyć do jednostki organizacyjnej samorządu powiatowego, właściwego dla miejsca zamieszkania wnioskodawcy.
2. Przyjmowanie wniosków następuje w trybie ciągłym, jednak nie później niż do dnia 30 września danego roku realizacji programu.
3. PFRON ma prawo do bieżącej kontroli prawidłowości wydatkowania środków przekazanych w ramach programu.
4. W sprawach nieuregulowanych w programie i przez Zarząd PFRON, dotyczących trybu postępowania i zasad dofinansowania stosuje się odpowiednio przepisy określone w rozporządzeniu Ministra Pracy o Polityki Społecznej z dnia 25 czerwca 2002 r. w sprawie określenia rodzajów zadań powiatu, które mogą być finansowane ze środków

X. Źródła finansowania programu

1. Wysokość środków finansowych PFRON na realizację programu ustalana jest corocznie w planie finansowym PFRON.
2. Podstawą przekazania środków na realizację programu jest umowa zawarta pomiędzy PFRON a samorządem powiatowym.
3. PFRON podejmuje decyzję o podziale środków finansowych przeznaczonych na realizację poszczególnych obszarów programu.
4. PFRON podejmuje decyzję o podziale środków finansowych przeznaczonych na udzielanie dofinansowań przez samorządy powiatowe, według poniższych zasad:
  - 1) co najmniej 60% tych środków podzielonych zostanie z uwzględnieniem liczby osób niepełnosprawnych spełniających warunki uczestnictwa w programie (stopień niepełnosprawności), które zamieszkują na terenie powiatu – na podstawie aktualnych, dostępnych danych Głównego Urzędu Statystycznego; środki te zostaną przekazane w formie zaliczki na realizację programu,
  - 2) docelowa wysokość limitów środków finansowych dla samorządów powiatowych ustalana będzie po dniu 30 września każdego roku realizacji programu, na podstawie zapotrzebowania tych samorządów, z uwzględnieniem liczby wniosków zweryfikowanych pozytywnie pod względem formalnym i merytorycznym w ramach poszczególnych obszarów.
5. Środki PFRON są przekazywane z uwzględnieniem:
  - 1) możliwości finansowych PFRON,
  - 2) stopnia wykorzystania przez realizatora programu środków PFRON przekazanych w poprzednim okresie,oraz po:
  - 3) dokonaniu rozliczenia przez realizatora programu środków PFRON za poprzedni okres,
  - 4) przedłożeniu informacji o aktualnym numerze rachunku bankowego oraz nazwie banku realizatora programu, który prowadzi jeden wyodrębniony rachunek bankowy dla środków PFRON przekazanych na realizację programu,w terminie umożliwiającym bieżące finansowanie realizacji programu.
6. Na promocję programu przeznaczają się nie więcej niż 1% środków przewidzianych na realizację programu w danym roku.
7. Na przeprowadzenie ewaluacji programu przeznaczają się rocznie nie więcej niż 0,5% środków przewidzianych na realizację programu w danym roku.

8. Koszty obsługi realizacji programu przez samorząd powiatowy pokrywane są ze środków PFRON do wysokości 3% środków wykorzystanych na realizację programu.
9. Koszty wynagrodzenia eksperta za wykonanie czynności związanych z opiniowaniem wniosków pokrywane są ze środków, o których mowa w ust. 8.

XI. Zadania realizatorów programu

Do zadań realizatorów programu należy w szczególności:

1) Zarząd PFRON:

- a) zatwierdzenie wzoru oświadczenia o przystąpieniu do realizacji programu oraz wzoru porozumienia i umowy na realizację programu,
- b) przygotowywanie i zatwierdzanie dokumentu wyznaczającego kierunki działań programu oraz warunki brzegowe obowiązujące realizatorów programu w danym roku,
- c) podział środków finansowych przewidzianych w planie finansowym PFRON na realizację programu w poszczególnych obszarach,
- d) opracowywanie wytycznych związanych z realizacją programu,
- e) ustalanie zasad oceny efektywności programu,
- f) wnoszenie do Rady Nadzorczej PFRON projektów modyfikacji programu;

2) Oddziały PFRON:

- a) promocja programu,
- b) przyjmowanie oświadczeń o przystąpieniu do realizacji programu przez samorządy powiatowe z terenu działania Oddziału,
- c) zawieranie porozumień i umów na realizację programu,
- d) nadzorowanie realizacji programu przez samorządy powiatowe z terenu działania Oddziału,
- e) ustalanie wysokości docelowego zapotrzebowania na środki finansowe na realizację programu w danym roku,
- f) monitorowanie prawidłowości wykorzystania środków PFRON,
- g) kontrola wydatkowania środków PFRON w ramach programu przez samorząd powiatowy,
- h) sprawozdawczość z realizacji programu na potrzeby Biura PFRON;

3) samorząd powiatowy:

- a) nabór oraz weryfikacja formalna i merytoryczna wniosków,
- b) podejmowanie decyzji o przyznaniu bądź odmowie przyznania wnioskowanej pomocy,
- c) obsługa administracyjno – finansowa zawartych umów,

- d) monitorowanie prawidłowości wykorzystania środków PFRON i realizacji celów programu przez beneficjentów pomocy,
- e) sprawozdawczość z realizacji programu na potrzeby PFRON;

4) Biuro PFRON:

- a) zarządzanie i koordynacja realizacji programu,
- b) przyznawanie limitów środków finansowych dla realizatorów programu,
- c) monitorowanie realizacji programu,
- d) przygotowywanie sprawozdań z realizacji programu na potrzeby Zarządu PFRON,
- e) okresowa i końcowa ewaluacja programu.